

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ
KOMİSYONU
TÜRKİYE’DE YAŞAYAN ENGELLİ
KADINLAR İLE ENGELLİLERE
BAKMAKTA OLAN KİŞİLERİN
SORUNLARI VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ KONULU ALT
KOMİSYON TUTANAKLARI

31 Mart 2016

KONU

- GATA Engelli Danışma ve Koordinasyon Birimi Sivil Memurlar Sendikası Engelliler Komisyonu,
Çalışma Bakanlığı, Ankara Barosu Engelliler Kurulu ve Engelli Kadın Derneği Yönetim Kurulu
temsilcilerinin sunumları

31 Mart 2016 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati:14.35
BAŞKAN: Bennur KARABURUN (Bursa)

BAŞKAN – Toplantı yeter sayımız vardır, toplantıyı açıyorum.

Hepinize hoş geldiniz diyorum bir kez daha.

Bugün, sizlere dağıtılmış olan çağrı yazısında da yer alan gündemden farklı bir gündemle toplanmış bulunuyoruz, önümüzdeki listede de yer alan isimleri konuk ediyoruz. İsimler şöyle: Ayşe Sarı, GATA Engelli Danışma ve Koordinasyon Birimi Sivil Memurlar Sendikası Engelliler Komisyonu Başkanı, Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması Hakkında Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Görevlisi; Arzu Şenyurt, Çalışma Bakanlığı, Ankara Barosu Engelliler Kurulu, engelli avukat; Gizem Tanay, Engelli Kadın Derneği Yönetim Kurulu Üyesi ve avukat.

Yalnız, gündeme geçmeden önce, alt komisyonumuzdaki CHP kontenjanından bir isim değişikliği oldu. CHP kontenjanından isim değişikliği olan kişi de Sayın Candan Yüceer Milletvekilimiz; iş yoğunluğu nedeniyle kendisinin yerine CHP Muğla Milletvekilimiz Nurettin Demir katılacaklar alt komisyon üyemiz olarak.

Hepinize şimdiden tekrardan hoş geldiniz diyorum ve gündemimize geçmek istiyorum.

Öncelikle, siz de uygun görürseniz, Gizem Hanım'ı dinlemek istiyoruz.

Gizem Hanım, özellikle üzerinde durduğumuz konulardan bir tanesine şu şekilde başlamak istiyorum: Eğitim ve istihdam alanında engelli kadınların uğradığı hak ihlalleri ve bunlarla ilgili olarak çözüm önerileriniz var mıdır?

Bir de kadına yönelik şiddette spesifik olarak engelli kadınlar neler yaşıyorlar? Biz bunları sizden dinleyebilir miyiz.

Buyurun.

ENGELLİ KADIN DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV. GİZEM TANAY AKSAÇ – Öncelikle, herkese merhaba. Komisyona davet edildiğimiz veya kendimizi zorla davet ettirdiğimiz için teşekkür ederiz, kendimizi ifade için davetinize teşekkür ederiz.

Ben Engelli Kadın Derneğinde aktivist olarak çalışıyorum, yönetim kurulu üyesiyim aynı zamanda, avukatım ve sonradan engelli oldum üniversitede okurken, şu anda da kadın çalışmalarında doktora yapıyorum aynı zamanda, avukatlığa da profesyonel olarak devam ediyorum.

Genel olarak, aslında, öncelikle şundan bahsetmek istiyorum giriş olarak: Toplumda engelli kadın kimdir, nerededir, var mıdır, yok mudur aslında birazcık. Bizim Engelli Kadın Derneği olarak kurulma sebebimiz aslında engelli kadınların toplumumuzda görülmemesi; görülmediği için, hak ve özgürlüklerinden toplumun diğer bireyleriyle tam ve eşit olarak faydalanamaması nedeniyle, bunu tespit ettiğimiz için biz engelli kadınlar yaşamımızda, böyle dernekleşmeden önce, bir grup engelli kadın bir araya gelerek bunun üzerine, yaşadığımız sorunlar üzerine konuşmaya başladık, tartışmaya başladık ve dernekleşmek zorunda kaldık çünkü tanınmak için, tüzel kişi olarak tanınmak için bunu yapmak zorundaydık ve 2011 yılında Engelli Kadın Derneğini kurduk.

Dernek kapsamında hem büyük şehirlerde hem de kırsaldaki engelli kadınlarla üç yıl boyunca sekiz farklı ilde bir araya gelerek engelli kadınların sorunları, artı, ayrımcılık, engellilik, engelli hakları, toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddetle ilgili atölyeler yaptık. Bir yandan da bunu yapmamızın

iki sebebi vardı: Bir, engelli kadını aslında bu tartışmalarla güçlendirme yoluna sokmak. İkincisi, Türkiye’deki engelli kadınların perspektifini çizebilmek, tanıyabilmek çünkü farklı kadınlar vardı. Bu çalışmalarda şunu fark ettik: Aslında, engelli kadınlar da hem çok fazla şiddete maruz kalıyor hem hak ihlaline hem de ayrımcılığa maruz kalıyor ama başvurma, bunlarla mücadele mekanizmasında çok yetersiz kalıyorlar çünkü yalnız bırakılıyorlar toplum içerisinde gerek engelli erkekler tarafından gerekse de ne yazık ki bazen engelsiz kadınlar tarafından.

Bu tespitleri yaptıktan sonra, aslında Türkiye’de ilk kez yapılan bir şeyi yapmaya karar verdik. Türkiye’de 2013 ve 2014 yıllarında engelli kadına yönelik şiddet araştırmasına girdik ve bununla ilgili bir rapor yayımladık. Raporumuz geçen yıl içerisinde, 2015 yılı içerisinde yayımlandı. Biz engelli kadınlar olarak engelli erkeklerden farklı olarak sorunlar yaşıyoruz. Evet, erişilebilirlik bütün engellilerin sorunu, istihdam, eğitim, şiddet, bu alanlarda tüm engelliler, engelli kadın ve erkekler, engelli çocuklar ve yaşlılar aslında sorun yaşıyorlar ama biz kadın olarak farklı sorunlar da yaşıyoruz. Hem engelli olarak ayrımcılığa maruz kalıyoruz hem kadın olarak ayrımcılığa maruz kalıyoruz yani çoklu temele dayalı bir ayrımcılık yaşıyoruz. Bu nedenle, bunun altını özellikle çizmek istiyorum. Evet, erişilebilirlik herkesin sorunu; basamağı herkes çıkamıyor ama şiddet gören bir kadın, kadın sığınma evine basamak olduğu için çıkamıyorsa bu, aslında, kadın olduğu için ve engelli olduğu için çifte bir sorun yaşadığının en önemli göstergelerinden bir tanesi.

Artı, toplumun bakış açısına baktığımızda, şimdi, toplumda zaten bu sistem, bu ataerkil sistem içerisinde... Zaten, hani, engelli olmayan kadınlar bile hem istihdam hem eğitim, bu alanlarda ayrımcılığa maruz kalıyorlar, engelli olunca ikili bir ayrımcılığa maruz kalıyoruz. Çünkü, kadınlık görevleri olarak –tırnak içinde ve altını çizerek söylüyorum- belirtilen yemek yapmak, çocuk bakmak, işte, o bakım işlerini engelli kadınların yapamayacağı farzı var zaten. Bu nedenle, ev içinde dahi, hane içinde dahi engelli kadının bir rolü ve bir statüsü yok, engelli kadının bir kimliği yok aslında. Zaten şöyle deniyor: “Benim şu kadar engellim var.” Bu çok kötü bir kavram, bunu da eleştiriyoruz. Hani, benim 3 tane evim vardır, 2 tane arabam vardır, 5 tane öküzüm vardır ama engellim yoktur; o bir bireydir ve kimsenin bir... Hani, eşya hukukunun konusu değildir engelli, bunu söylemek istiyorum.

Ve engelli kadınlar olarak, engelli erkeklerden farklı olarak toplum içinde yaşadığımız başka neler var? Mesela biz şu soruya çok maruz kalıyoruz: “Sahibin nerede?” Tek başıma ben bir sağlık kuruluşuna gittiğimde veya bir kamu kurumuna veya özel alanda hani, herhangi bir restorana gittiğimde gerçekten inanılmaz bir şey belki ama “Sizin sahibinin nerede?” sorusunu çok rahat bir şekilde sorabiliyorlar. “Sahip” kelimesindeki sahip kimdir? Ya erkek engelli ya da engelsiz kadın, engelsiz erkek. Bunun dışında yanımızda... Evliyim ben, eşimle bir yere gittiğimde beni muhatap almadıkları oluyor. yani engelli bir kadın olarak erkekle tek ilişkimin akrabalık üzerinden olabileceğini düşünüyor çünkü cinsiyetsiz görüyor aslında bir noktada. Çok ironik değil mi? Hem kadın olarak çoklu bir ayrımcılığa maruz kalıyoruz hem de aslında engelliler cinsiyetsiz görülüyor.

Buradan hareketle, aslında, engelli kadınların ilk eğitimde yaşadıkları sorunlara geçebilirim örnekler vererek çünkü hepsi toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle ne yazık ki bağlantılı. Yapılan araştırmalara baktığımızda, mesela 2014-2015 Millî Eğitim verilerinden Restorana gidiyorum, sipariş vermek istiyoruz, mesela, geliyor, “Ne yer?” diye karşımdakine soruyor. Belki benim sipariş bile veremeyeceğim kanısında ve karşıdaki kişiyle örnek vereyim ben size, çok rakamlara boğmadan. 2014-2015 Millî Eğitim verilerine baktığımızda; engelsiz kız çocuklarının okullaşma oranı ile engelsiz erkek çocukların okullaşma oranı arasındaki fark yüzde 2; engelli çocuklara baktığımızda, engelli kız çocukları ile engelli erkek çocukları arasındaki okullaşma oranı yüzde 23. Bu inanılmaz bir rakam. Bunu neye bağlayabilirsiniz? Engelliye bağlayamazsınız çünkü engelli çocuklar ile engelsiz çocuklar arasındaki okullaşma oranının farkını engelliye bağlayabilirsiniz. Ne dersiniz? “Okullar erişilebilir değil, hissedilebilir zemin yok, asansör yok, engelli tuvaleti yok, ders kitapları, ders materyalleri

engelliler için uygun değil.” diye açıklarsınız, bu çok normal. Peki, şunu nasıl açıklayacaksınız? Engelli kız çocuklarının okullaşma oranı engelli erkek çocuklarına oranla düşük. Bunu tüm bunlarla açıklayamayız. Tek açıklaması var: Toplumsal cinsiyet eşitsizliği. Çünkü aileler, engelli kız çocuklarını korumaya muhtaç ve zarar görmeye çok açık gördükleri için okullara, eğitim kurumlarına göndermek istemiyorlar. Hatta, şöyle örnekler var: Ailenin 1’den fazla engelli çocuğu var ise erkek olan okula gönderiliyor ve kız çocuğu okula gönderilmiyor. Bu, önemli bir ihlal ve hani kadın olmaktan, kız çocuğu olmaktan, cinsiyetten dolayı ihlal olduğu çok açık, birinci argümanımız diyebiliriz.

İstihdama geldiğimizde, hani, zaten verilere baktığımızda Türkiye’de, kadın istihdamını güçlendirmek için devletin şeyleri var mesela, işte, vergide falan SGK’nın özel önlemleri var kadın istihdamını artırabilmek için. Engelli istihdamına baktığımızda, tabii, eğitimden başlayan ihlal ve ayrımcılık istihdama da yansıyor çünkü yeterli eğitimi alamayan engelli kadınlar, istihdama geldiklerinde istedikleri işe giremiyorlar ve engelli kadrosu varsa da işveren önce engelsizi tercih ediyor; bu bir. İkincisi; engelli kadrosu varsa engelli kadın ve engelli erkek başvurduğunda her zaman için engelli erkek tercih ediliyor. Bu da istihdamla ilgili bazı sorunlar. Şu an istihdamla ilgili verileri veremeyeceğim çünkü Türkiye’de şöyle bir sorun da var: Engellilerle ilgili veri sıkıntısı var. Yani, 2002 yılında örnekleme yöntemiyle yapılan -çok bilimsel olmayan- sonuçlar var. İşte “Türkiye’nin yüzde 12,28’i -galiba- engelli.” deniyor ve engelli kadın sayısını biz şu an bilmiyoruz, net bir şey yok yani. Tüm bu rakamlar, aslında o dönemde, 2002 yılında yapılan örnekleme yöntemiyle yapılmış. O yüzden, politika oluşturulması için veri tutulması çok önemli.

Şiddete gelirse... Çünkü biz bu raporu yaptıktan sonra çok ciddi anlamda... Biz zaten hak temelli bir örgütüz ve savunuculuk yapıyoruz yani perspektifimiz bu ve bu raporu da bu yüzden yaptık yani yazalım, bir yere koyalım değil, yapıp bunun üzerinden savunuculuk ve kamu politikası oluşturulmasını sağlamak amacıyla. Raporumuzda medya taraması yaptık, Meclise soru önergeleri verdik, bire bir ihbar aldık ihbar formlarıyla, bilgi edinme başvurusu yaptık. 1.176 tane bilgi edinme başvurusu yapmışız. İki yıl boyunca medya taraması yaptık ve şu sonuçlara ulaştık: Meclis soru önergelerimizin hiçbirini cevaplamadı. Sorduğumuz soruları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına sorduk, Emniyete sorduk, İçişleri Bakanlığına sorduk, Sağlık Bakanlığına da sorduk; şiddet gören engelli kadın sayısını sorduk, 6284 sayılı Yasa kapsamında koruyucu ve önleyici tedbir alınan engelli kadın ve engelli çocuğu bulunan kadın sayısını sorduk, alınan özel önlemleri sorduk; bunlarla ilgili hiçbir soru önergemize cevap verilmedi, milletvekilleri aracılığıyla sordurmuştuk.

Bilgi edinme başvurusunun sonuçlarına baktığımızda, biz bilgi edinmeleri sorarken sadece şiddetle değil, diğer haklar bakımından da sorduk. Mesela, çalışan engelli birey sayısı, çalışan engelli kadın sayısı ve unvanlı kadrolara da ilişkin sorular sorduk ve şunu gördük: Gerçekten, bakanlıklar nezdinde ve yerel yönetimler nezdinde çalışan engelli kadın sayısı da oldukça düşük. Engelli sayısı da çok yüksek değil, ben kamunun aslında kotayı doldurduğunu düşünmüyorum. Gerçi sürekli sınav açıyor, alıyor ama var olan kadrolar içinde de engelli kadınların sayısı az. Ben mesela tüm bakanlıklara bunun sordurulması gerektiğini düşünüyorum, yeniden güncel rakamların bize verilmesi için çünkü yaklaşık sekiz ay oldu bunları soralı.

Bunun dışında, şiddet önleme ve izleme merkezlerinden gelen sonuçlar çok ilginçti. O zamanlar 16 tane ŞÖNİM vardı; 6 tanesi bilgi edinme kapsamında olmasına rağmen cevap vermedi sorumuza, 10 tanesi cevap verdi; onlara da bu nitelikte ve birkaç soru daha sormuştuk, sığınmaevine yerleştirilen engelli kadın sayısını da sormuştuk. Aldığımız sonuçlar şöyleydi yani iki kademede sorduk aslında: Birincisi, erişilebilirlikle ilgili sorular sorduk; ikincisinde de 6284 sayılı Yasa kapsamında sorularımız oldu. Şimdi, cevap vermeyen ŞÖNİM’ler... Şu tarz cevap verdiler aslında, bilgi vermediler diyeyim:

“KSGM’ye sorun.” diyenler oldu, “Biz böyle bilgileri veremeyiz.” diyenler oldu, “Veri tutmuyoruz.” diyenler oldu. Ama adı neydi? Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi. İzleme nasıl yapılır? Veri tutularak yapılır. Bu da aklımızda kalsın.

Cevap verenlerden şu sonuçları aldık: Cevap veren şiddet önleme ve izleme merkezlerinin hiçbirisinde asansör ve engelli tuvaleti yok, sadece 3 tanesinde hissedilebilir zemin var, zaten 1 tanesi Ankara’da. İşaret dili personeli kendi bünyesinde yok, il müdürlüklerinden çağrılıyor. Ve en kötüsü, şiddet gören ve can güvenliği riski bulunup da sığınma talebinde bulunan engelli kadınlar sığınmaevlerine alınmıyor. Bunun nedenini araştırdığımızda, birincisi, fiziksel engeller, bütün sığınakların erişilebilir olmaması; ikincisi de sığınak yönetmeliğindeki yani resmî adıyla Konukevi Yönetmeliği’ndeki konukevinde, sığınakta kalacak kadınların şartlarına ilişkin maddede psikososyal ve zihinsel engelli, ağır engelli kadınların sığınaklara alınmayacağı... Evet, uluslararası yani yurt dışındaki uygulamalarda da ağır engelli ve bakıma muhtaç kadınların kendi mağduriyetlerini önlemek için ihtisaslaşmış böyle birkaç sığınak var ama onun dışındaki bütün engelli kadınlar erişilebilir sığınaklarda kalıyor ki olması gereken de bu Türkiye’de.

Hizmet değişikliği yapılan engelli kadınlar nereye gönderiliyor? Bakım ve rehabilitasyon merkezlerine. Yani, engelli olduğu için hizmet değişikliği yapılıyor “Sen engellisin, engellilerle ilgili yerde kalabilirsin.” Sığınakların adresleri gizli. Peki, gittikleri yerlerin adresi gizli mi? Hayır, değil yani adresleri açık ve kalan kişilere çok kolay ulaşılabilir yerlere gönderiliyor engelli kadınlar, şiddet görüp barınma talebi olanlar. Sadece ağır engellilere mi böyle yapılıyor? Hayır, ŞÖNİM’lerin verdiği bilgiye göre, aldığımız bilgilere göre, işitme engelli, görme engelli, fiziksel engelli yani her tür engelli kadına hizmet değişikliği yapılıyor, yönetmelikte böyle yazmıyor oysaki. Engelli raporu olmayan kadınlara da bir gün içinde engelli raporu alınıyor, psikososyal engelli raporu alınıyor ve aynı işlem yapılıyor. Ben bunu ilk duyduğumda aklıma şu gelmişti: Ben körüm, hiç görmüyorum, ışık bile almıyorum ama hastaneler benim kör olduğumu bir haftada tespit ettiler. Tam bir hafta sonra benim raporum verildi; heyete falan da çıktım, muayene... Nasıl olur da bir psikososyal engel bir gün içinde tespit edilir de o insan, o birey hizmet değişikliğiyle sığınağa alınmaz böyle zor bir durumdayken?

Bunun dışında, medya taramasında da şu tarz sonuçları öğrendik: Şiddet gören engelli kadınların da yüzde 80’inin psikososyal ve zihinsel engelli olduğunu ve özellikle cinsel istismar, taciz ve tecavüz suçlarının yaklaşık yarısının kapalı kurumlarda, rehabilitasyon merkezleri ve bakımevlerinde meydana geldiğini yani hizmet değişikliğiyle gönderildiğimiz yerlerde meydana geldiğini. Ve vesayet altındaki kadınların da çok ciddi ihlallere maruz kaldığını, özellikle vasisi tarafından fuhşa zorlanan, tecavüze uğrayan engelli kadınların hasbelkader bir şekilde bir karakola gittiyse çoğunlukla vasisine teslim -yani bu bir teslim, bu kötü bir kelime ama- edildiğini, açılan davalarda... Bir davada, mesela, raporumuzda, vesayet altındaki engelli kadını -kendi kızı- fuhşa zorlayan, birden fazla insanın tecavüzüne ve kendisine tecavüz ettiği kadın için açılan ceza davasında, kadının babası vasi olduğu için mağdur sıfatıyla mahkemeye davet edildiğini gördük.

Kısaca özetlemem gerekirse... Raporumuzdan da biraz bahsettim, bu raporun sonucunda da Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından çağırılıp işte ulusal eylem planında engelli kadının hiç olmadığı fark edilerek önerilerimiz istendi; önerilerimizi sunduk. Şunu da biz aslında ihlal olarak sunmuştuk: Kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarına engelli kadınlar başvuramıyorlar. Neden başvuramıyorlar, ulaşamıyorlar? Engelli oldukları için çünkü erişilebilirlik yok. Biraz önce bahsettiğim fiziki erişilebilirliğin dışında, bilgi erişilebilirlik sorunu da var. Yani, bir kamu spotu, alt yazı desteği, işaret dili ve sesli betimleme olmadan verildiği için benim için sadece bir müzikten ibaret, hiçbir şey ifade etmiyor bana. Birçok engelli kadın için de bu bilgiye erişilebilirlik sorunu olduğu için, kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmaları konusunda engelli kadınlara özel bilgilendirme yöntemleri gerektiği. İşte, bu, brail baskı olur, kabartma yazı olur veya kamu spotlarının işaret dili,

sesli betimleme, alt yazı desteği olabilir veya zihinsel engelli ve işitme engelli bireyler de dili çok iyi kullanamadıkları için, onların anlayabileceği basit ve kısa cümlelerle bu mekanizmaların anlatılması gerektiğini söyledik, bu ciddiye alındı il müdürlükleri tarafından. En önemlisi de ihbar hatlarının işitme engelli bireylerin erişimine uygun olmaması, bu genel bir sorun. Ama engelli kadınlar, kadın oldukları için şöyle ekstra sorun yaşıyorlar: Şiddet gördüklerinde, işte, 183'ten tutun da 155'e, 112'ye, bir sürü ihbar hattına işitme engelli kadınlar kısa mesajlı, yazılı mesajlı bir sistem olmadığı için ulaşamıyorlardı. Bununla ilgili, Emniyet pilot illerde görüş başlattı görüşmelerimiz sonrasında, Jandarma da bununla ilgili bir proje başlatmış, henüz proje aşamasında.

Kısaca toparlamak gerekirse biz “engelli kadın” olarak buraya geldik yani ben engelli kadınlar adına buradayım aslında. Engelli kadınlar, yalnızca engellilikle ilgili sorun yaşamıyorlar toplumda, hem engelli hem kadın oldukları için ayrımcılığa, ihlale ve şiddete maruz kalıyorlar. Bunun için de özel önlemler alınması gerekiyor. O yüzden “engelli kadın” vurgusu çok önemli. Zaten biz burada aslında yeni bir şey keşfetmiyoruz, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nde, giriş bölümünde engelli kadın ve kız çocuklarının toplu ayrımcılığa maruz kalacağı için özel olarak desteklenmesi devlete yükümlülük olarak verilmiş ve ayrıca sadece engelli kadın ve kız çocukları için 6'ncı madde de var.

Bu yüzden, talebimiz de şu: Gerçekten, bu Komisyon altında, engelli kadın komisyonunun mutlaka olması ve engelli kadınlardan da gerektiğinde görüş alınarak engelli kadınların ayrımcılık ve ihlale maruz kalma durumlarında alınması gereken özel önlemler ve toplumun bu anlamda standartlaştırılması için gerekli kamu politikalarının oluşturulmasında karşılıklı, birlikte çalışmak gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Değerli vekillerim, sorusu olan var mı Gizem Hanım'a?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben geldiğiniz için ve bu bilgileri verdiğiniz için çok teşekkür etmek istiyorum çünkü gerçekten bu farklılığın olduğunu ben de bu Komisyonunda biraz ifade etmeye çalışıyordum. Hani, bunu yaşayan ve bilen ve bununla mücadele eden bir örgütün temsilcisi olarak ve kendisi olarak, kişi olarak gelip ifade etmeniz özellikle çok anlamlı ve destekleyici.

Şöyle bir şey yapabilir misiniz? Yani, bunu, tabii, özellikle sizler de değerlendirin isterim. Zaman zaman Komisyona böyle raporlar sunmak, hani, özellikle yaşadığınız sorunlarla, daha güncel olanlarla ilgili bilgi vermek gibi bir şeyi gerçekleştirebilirseniz belki daha interaktif bir iletişim içerisinde olabiliriz.

BAŞKAN – Tabii, bire bir yaşadıklarınız olabilir, kurumlarla ilgili olabilir yani hâlihazırda olan notlarınız olabilir. Bunları bize ulaştırırsanız, biz de Komisyonunda arkadaşlarımızla birlikte tekrar değerlendirip, hani, ne yapılabilir noktasında çözüm arayacağız.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yani, elimizden gelen bir şeyler varsa onları yapmaya çalışırız. Böyle bir talebim olacak eğer siz de uygun görürseniz.

ENGELLİ KADIN DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV. GİZEM TANAY AKSAÇ – Tabii ki, çok memnun oluruz. Biz de zaten böyle şeyler çok yapıyoruz hak temelli çalıştığımız için. Yani, alan dışında, engelli kadın alanı dışında da oturup hem kendimizin güçlenmesi hem de önerilerimizin sağlam olması için bu tarz raporlar kendi içimizde de aslında yapıyoruz ve buraya sunmaktan da gerçekten de mutlu oluruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Tamam, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Başka sorusu olan arkadaşımız var mı?

Buyurun Nurettin Bey.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Ben de teşekkür ediyorum gelip görüşlerinizi, duygularınızı anlattığınız için.

Ben de sizin bu biraz önce sunmuş olduğunuz konuda, özellikle, biliyorsunuz şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir yasa görüşülüyor; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuyla ilgili ve burada özellikle de bu engellilerin ayrımcılığının kaldırılması konusunda, umarım, inşallah, bu söyledikleriniz de dikkate alınır ve Meclis olarak biz de bunu, yasada, yeni yasayla birlikte daha çok sizin sorunlarınızın Bakanlık olarak, Hükûmet olarak, biz de Komisyon olarak çözümüne yönelik şeyler de ortaya çıkabilir.

Ben özellikle Komisyonumuzun Alt Komisyon Başkanından... Bir konuya değindiler, “Biz özellikle milletvekilleri aracılığıyla bazı sorular sorduk, bu soruların yanıtlarını alamadık.” dediler. Biz, Komisyon Başkanlığı aracılığıyla Bakanlıktan tekrar bunlara bir yanıt alma, yani belki bir katkı olur bu hazırlanacak rapora, bunların tekrar hatırlatılarak Bakanlıktan bu sorulara cevap verilmesi konusunda onları destekleyici mahiyette benim de bir talebim var sizden, olursa mutlu oluruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Tabii ki.

Çok teşekkür ediyoruz grubumuza tekrar katıldığınız için, bizimle beraber çalışmak istediğiniz için.

Aslında bakarsanız, bu Komisyonunda özellikle bu kardeşlerimizi dinlememizdeki maksat, onların sorunlarını bakanlıklara iletebilmek, biz de Komisyon olarak üstümüze düşen görevi yapıp sorunlara çözüm bulabilmek, Komisyonumuzun zaten adı da “sorun ve çözüm önerileri”dir.

İkinci olarak da eğer bir sorumuz yoksa...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bir sorum var ama acaba herkesi dinledikten sonra mı olabilir?

Yani, özellikle kurumlarda da kadınların şiddete uğradığından söz ettiniz. Hani belki sizlerin de bu konuda -bilmiyorum- önerileri olabilir ama bunu önlemek için de ne gibi önerileriniz var? Hani tamam, aile yakını, vasi, bunu tahmin edebiliyoruz, gerçekten bunu denetlemek bazen daha zor olabiliyor, önlemek, belki daha sonrasında destek sunmak daha mümkün olabilir -yanlış bir şey söylemeyeyim, tabii bunları sizler daha iyi biliyorsunuz- fakat önleme konusunda kurumlarda ne gibi önerileriniz, düşünceleriniz var?

ENGELLİ KADIN DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV. GİZEM TANAY AKSAÇ – Şunu söyleyebilirim: Aslında biz kalabalık, kapalı kurumlara karşıyız. Zaten Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi de bunu değil, daha farklı yöntemler öneriyor. Zaten bu kurumlar hani psikososyal ve zihinsel engelli bireyler için aslında yapılan, oluşturulan kurumlar. Şimdi, bu alanda çalışan aslında dernekler de var, biz onlarla da sürekli bir irtibat hâlindeyiz, ortak çalışmalarımız da oluyor onlarla. Birleşmiş Milletlerin önerdiği sistem şu: Bakım ihtiyacı olan engelli ve ağır engellinin ilk olarak aslında kendi evinde ailesiyle birlikte yaşaması ve devletin engelliye direkt desteklemesi ve “evde bakım ücreti” dediğimiz şeyin de aslında bakan kişiye değil de engelliye direkt bağlanması ve engellinin kendisine kimin bakacağına kendi karar verip parayı o kişiye vermesi. Aksinde çünkü şöyle sorunlar yaşanıyor: Evde bakım ücreti alabilmek için engelliye baktığı söylenerek başvurular olabiliyor, sonrasında bu engelli o kişiden bizzat şiddet görebiliyor ve oradan ayrıldığında, başka bir yere geçtiğinde bu evde bakım ücretinin iptali için... Hani bazen çok geç iptal ediliyor ve şiddet gösteren o kişi ücreti almaya devam ediyor. En temel çözüm bence evde bakım ücretinin de engelliye bağlanması ve engelli bireyin kendisine bakacak kişiyi bizzat seçmesi yani bu, annesiye de kendisinin bunu belirlemesi.

İkinci olarak da hani kimsesiz ve ailesi tarafından bakılmayıp da profesyonel yardıma ihtiyacı olan engelli bireyler için de kalabalık olmayan evlerde Birleşmiş Milletlerin önerdiği sistem şu aslında: Birkaç kişi, ikili bir ombudsmanlık sistemi öneriyor. Bunlardan bir tanesi engelli bireylerle birlikte gündüz günlük vaktini geçirmek ve günlük ihtiyaçlarında desteğe ihtiyacı olduğu noktada destek vermek. Yani, bir evde 3 kişi bir arada kalıyorsa bunların yanında bir ombudsman, destekleyici diyelim, engelliler yemeklerini yani yapabildikleri her şeyi kendileri yapıyor, desteğe ihtiyacı olduğu noktada bu kişi onlara destek oluyor. Hukuki olarak bir karar almaları gerektiğinde ise ikinci bir ombudsman var. Bu, engelli bireyi karşısına alıyor ve yapacağı işlemin sonuçlarını onun anlayabileceği dilde ve gerekirse defalarca, günlerce devam ederek anlatıyor ama asla engelli bireyin yerine geçerek onun hakkında karar almıyor. Çünkü Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi vesayet sistemini reddediyor, “Hiç kimse engelli olduğu için hukuki ehliyetinden mahrum bırakılamaz.” diyor. Ama, hani Türkiye’deki mevzuat buna çok uygun olmadığı için, vesayet sistemi olduğu için vesayet altına alınan engelli bireyler hukuki işlem yapamıyorlar. Bırakın hukuki işlem, sağlık hakkını kullanmada bile zaten vasisinin onayı olmadan dış bile çektiremiyor, çok sıkıntılar yaşıyorlar.

Zaten büyük kapalı kurumlar dediğim tarzda bir sisteme dönüştüğünde, daha az kişi olduğunda ve bir denetim ve gözetim yükümlülüğünü de çatı olarak devlet yerine getirdiğinde bu tarz şiddet olaylarının uygulamalarda çok aza düştüğünü görebiliyoruz, ki engelli bireyin de kendi güçlendiği için zaten topluma katılımı da sağlanmış oluyor. Çözüm önerimiz bu aslında.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çok teşekkürler, sağ olun.

BAŞKAN – İkinci konuşmacımız olarak da Ayşe Hanım’ı dinlemek istiyorum ben.

Buyurun Ayşe Hanım.

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Herkesi teşekkür ediyorum, burada olmaktan hakikaten engelli ailelerine karşı sorumluluğumuzu, engelli kadınlara, engelli erkeklere karşı olan sorumluluğumuzu yerine getirebilmek için bir nebze bir fırsat yakalamışsak ne mutlu bize ki bu da sizlerin sayesinde olmakta.

Engelli kadınlar ve engelli bireye bakan kadınlar olarak ele aldığımızda... Ben engelli çocuğuna bakan bir anneyim. Kızım 25 yaşında -engelli bir kadın olarak nitelendirebiliriz- istihdam şartlarını zorlayan, bu koşullarda e-KPSS’yle ilgili yönetmelikte yaşanan sorunlara rağmen istihdam şansını elde etmeye çalışan bir birey. Direkt soruna bağlayacağım, eğitim aşamasında çok büyük sorunlar yaşadık, bedensel engelli olduğu için özellikle hep açık liseye mahkûm olduk. Hatta ben kızıma ortaokulu bitirdikten sonra lise seçimi yaparken -fazla seçimimiz de yoktu zaten- “Eğer senin başında olup sana bakmamı, göz kulak olmamı, sana faydalı olmasını istiyorsan, sağlıklı bir psikolojiyle ve sağlıklı bir bedenle benim yaşamamı istiyorsan açık lise kararını vermek zorundasın.” demiştim. Kızımın gözyaşlarına rağmen biz bu kararı aldık. Her konuda dezavantajlılar, eğitimden meslek edinmeye, istedikleri mesleğe bile sahip olamıyorlar çünkü açık öğretimde ya da örgün eğitime gidip gelirken bile belli kısıtlamaları, çok bariz kısıtlamaları var. E-KPSS, evet, Hükûmetimizin yaptığı çok önemli bir girişim; kamuda engellileri istihdam eden, sayıyı da oldukça artıran, çok takdir ettiğim fakat uygulamada sorunlar gördüğüm bir yönetmeliği var. Burada Aile Bakanlığının bir toplantısında Devlet Personel Başkanlığından bir yetkilinin ayağa kalkıp aynen şunu ifade ettiğini duydum: “Asıl dezavantajlı gruplar ile kronik hastalıklar yaşayan engelli gruplarını biz aynı sınava tabi tutuyoruz. Burada acaba bir vebal mi alıyoruz?” Bunu dediğinde ben söz aldım, “Evet, bir vebal alıyoruz, hep birlikte bu vebali alıyoruz.” Burada eğitim hayatı boyunca meslek edinme fırsatlarını kullanırken görme, işitme ve bedensel engellileri düşündüğünüz zaman çok büyük dezavantaj yaşıyorlar. Kronik hastalıklar listesinde tabii ki sorun yaşayanlar mutlaka vardır. Bir diyabet hastası, bir hemofili hastası,

kalp, böbrek hastasını düşündüğünüz zaman zaten örgün eğitim fırsatlarını değerlendiren bireylerin engelli raporu aldıkları için aynı sınava tabi tutulmalarını ben hakkaniyetli bulmuyorum açıkçası, bunu burada özellikle vurgulamak isterim.

Engelli kadınları, engelli çocuğuna bakım ya da eşine, ebeveyn/ebeveynlerine bakan kadınları düşündüğümüz zaman bir sürü sorun var. Bunlardan birisi, yine Bakanlığın üzerinde 2013 yılından beri çalıştığı evde bakım ücreti alan annelerin sigortalanması konusu. Bu konuda Sayın İshak Çiftçi'nin de biliyorum ki çalışmaları var, çalışmalar devam ediyor. Buradaki amaç şu: Bakım maaşı alan kişinin sigortalanıp yarı zamanlı gösterilerek emekli edilmesi. Peki, ben burada şunu soruyorum: Çalışan anneler var, evde bakım alan anneler var. Evde bakım kapsamı dışında kalan, engelli, ağır engelli çocuğuna bakmak durumunda olduğu için mesleğini bırakan -yanımda iki avukat arkadaşım var- avukatlık mesleğini bırakan, doktorluğu bırakan, her ne ise yaptığı meslek onları bırakan, çocuğuna bakan anneler var, istifa eden anneler var; bunlar soruyorlar: "Peki, biz ne olacağız?" Ben de bunu açıkçası size sormak istiyorum. Çözüm önerisi olarak mutlaka bir şey istiyorsunuz benden ama evde bakım alan anneleri belli bir, yarım maaş yani yarım sigortalılık üzerinden devlet tarafından sigorta primi yatırılarak emekli etmeyi düşünürken üstüne üstlük bunun maaşı da devam edecek, maaşının bir kısmı sanıyorum SGK primi olarak kesilecek. Peki, kapsam dışı olan anneler için de mutlaka SGK ile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Aile Bakanlığının sizin Komisyonun aracılığıyla bir çalışması olabilir. Bu anneler hakikaten nitelikli elemanlar üstelik, belli bir meslek sahibi olmuş. Bir otizmli çocuk annesinin şunu dediğini biliyorum: "Doktorum, altı yıl okudum, ihtisas yaptım ama artık otizmli bir çocuk annesiyim, bunun dışında hiçbir vasfım, hiçbir niteliğim yok." diyen bir anne. Ben bir hemşireyim, hemşire olarak otuz yılımı doldurdum. Kızımı çoğu zaman evde bırakmak zorunda kaldım kapıyı kilitleyip. O zaman ne eğitim iznimiz vardı ne bakım iznimiz vardı, hiçbir şekilde izin hakkımız yoktu, nöbet muafiyetimiz yoktu -bunlardan da bahsedeceğim şimdi- ve ben kızımın içeceği suyu yanına, altına tutacağı bezi yanına koyarak, ekmeğin arasına bir şeyler koyarak, üstüne kapıyı kilitleyerek bırakıp işime gitmek zorunda kaldım; nöbetçi hemşire odasında saklayarak, "Aman sesini çıkarma, kimse burada olduğunu anlamasın." diyerek kızıma bakmak zorunda kaldım ve tek ebeveyni olarak yirmi üç yıldır yaşamımızı devam ettiriyoruz. Şu an geldiğim noktada geçmişime baktığımda bu sorunu hâlen yaşayan anneler, aileler var, bunlar adına ben bir ses olmak istiyorum açıkçası.

Burada "günlük eğitim bakım izni" dedim. Engellisine bakan çalışan annelerin, babaların da bu sorunu var, çok büyük bir sorun. İstiyorum ki gerçekten şu arada torba yasa gündemdeyken neden böyle bir çalışma olmasın? Özel eğitim sürecine katılmamız zorunlu, özel eğitim alıyorsa eğer çocuklarımız bu sürece aktif olarak katılmamız zorunlu. Bu nedenle de izne ihtiyacımız var, çocuklarımızı kendimiz götürüp getirmek zorundayız. Nöbet muafiyeti hakkımız olmalı, "günlük bakım izni" adı altında bir iznimiz olmalı. Bu konuda 2010 yılında, Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın -o dönemin Başbakanı, şu an Cumhurbaşkanı ve çok değerli buluyorum bu çalışmaları- imzası var altında, bir genelgemiz var. Bu genelgeye dayanarak birçok kişi hak sahibi olmaya çalışıyor. Biz Silahlı Kuvvetlerde bir çalışma yaptık. Yaptığımız bu çalışma Bakanlığa örnek oldu, çok açık ve net söylüyorum, Bakanlıktaki bir avukat arkadaş şunu ifade etti: "TSK'da yapılan bu günlük eğitim bakım izni çalışmasından güç alıyoruz." Hâlbuki tam tersi olmalıydı, biz bir kurum olarak Bakanlıktan güç almalıydık ve bu çalışmayı yapacağına söz verdi, aradan bir yıl geçti bu arada. Nedir bu düzenleme? Özel eğitime giden çocuğu olan anneler hiçbir engele takılmadan -çünkü yüzde 20'yle başlar biliyorsunuz özel eğitim- haftada sekiz saat "eğitim izni" adı altında bir izin kullanıyorlar. Buna ilaveten eğer bakıma muhtaç olan annesi, babası aynı çatı altındaysa, bakıma muhtaç kardeşine vasiyese ve bakıma muhtaç eşi ve çocuğu ağır engelli ise buna da haftanın her günü bir saat olmak üzere bakım izni veriyoruz. Bunun düzenlemesi, Genelkurmayda yaptığımız çalışmada -bir proje kapsamında yaptık bu çalışmayı- "TSK İzin Yönetmeliği" adı altında çıktı. Bu, personelin moral, motivasyonunu yükseltmiştir, çalışıp

çocuğuna bakarak hem de çalışma hayatına devam etmek zorunda kalan annelerin yüreğine biraz su serpmiştir, “Biz önemseniyoruz, bize değer veriliyor, kurum bizim için bir şeyler yapıyor.” diyerek de insanların moralini yükseltmiştir. İstiyorum ki ben, bu çalışma örnek olsun. Ve günlük eğitim bakım izni yasaının çıkması lazım. İnanın, insanlar hüngür hüngür ağlayarak arıyorlar. Ne yapabiliriz? 2 çocuğu engelli olan bir doktor arkadaşım arıyor, Sağlık Bakanlığında çalışıyor ve Sağlık Bakanlığı bu konuya henüz bir çözüm bulmuş değil. Hemşire arkadaşlar, sağlık teknisyeni arkadaşlar dava açarak bu hakka sahip olmaya çalışıyorlar. Yani böyle bir gerçek var, böyle bir olgu var ve acil çözüm bekliyor. Bu, bugünün de sorunu, yarın sabah kalktığında o engellisine bakan annenin de sorunu, her an yaşanan bir sorun. Çok ivedi, ben bunu özellikle vurgulamak isterim.

Ve çocuk istismarını araştırmakla görevli bir komisyon kuruluyor. Burada, engelliler ister kurum bakımında olsun ister umutevlerinde olsun ister kendi aileleri içerisinde olsun engelli çocuklar, yetişkin olsalar da akıl olarak çocuk olan engelliler ne yazık ki cinsel istismara maruz kalıyorlar, şiddete maruz kalıyorlar, tacize, tecavüze maruz kalıyorlar yani özel eğitime giderken bile, özel eğitim kurumunda bile hem şiddete hem tacize maruz kalabiliyorlar. Bunların araştırılması için bu komisyonda mutlaka engellilerle ilgili bir STK’nın olmasını, ne olur, bunu da sağlarsanız çok memnun olacağız.

Burada, engelli kadınların çalışma yaşamı boyunca yaşadığı sıkıntılardan çok telefon geliyor çalıştığım birim nedeniyle de, Engelli Danışma Biriminden ve Sivil Memurlar Sendikası’ndan. Bu kadınlar özellikle metabolik bir hastalığa bağlı olarak engelli olabiliyorlar, genetik bir hastalığa bağlı olarak engelli olabiliyorlar. Peki, çocuk sahibi olmak her kadının bir rüyasıdır. Genetik hastalığa sahipse hasta olma riski çok yüksek ve genetik ayırıştırma tüp bebek yöntemi denilen bir yöntem var sayın vekillerim, sayın sorumlular; bu, 20 bin lira civarında şu anda. Bir engellinin hayata gelmesiyle devlete maliyetini düşündüğümüz zaman -bu kelimeleri, cümleleri çok rahatlıkla kullanıyorum “engellilerin maliyeti” diye, hem bir engelli çocuk annesi olarak- katbekat, çok fazla ve tahmin edilemeyecek derecede çok fazla. Ama bu annelerin, genetik taşıyıcılığı olan annelerin veya ailesinde genetik hastalık olanların -diyelim ki ben, ikinci bebeği hiç düşünmedim ama böyle bir fırsatım olsaydı değerlendirmek isterdim ikinci bebek için- genetik ayırıştırma tüp bebek yöntemi giderleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanabilir. Geçenlerde -mikrosefali idi ilk çocuğu- bir anne tekrar hamilelik düşündü ve varını yoğunu satarak 20 bin lirayı temin etti. Çok büyük dualarla biz uğurladık işleme o anneyi. Ne yazık ki işlemin ikinci haftası gebelik sonlandı ve “Çöpe gitti Ayşe Hanım yani 20 bin lira para ve umutlarım çöpe gitti.” dedi. Bunun için de bir çalışma istiyoruz. Sağlık Bakanlığı ılımlı bakıyor, Sosyal Güvenlik Kurumunda bir çalışma olduğunu biliyorum. Belki sizin tarafınızdan desteklenirse eğer, güçlendirilirse bu çalışmanın önü açılabilir diye düşünüyorum.

Yine, metabolik testler var, metabolik hastalık nedeniyle engelli olan kadınların çocuk sahibi olabilmeleri için metabolik testlerin de Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından -çok özel testler bunlar- karşılanması sağlanabilir.

Yine, yaşam kalitesini yükseltecek -Bennur Hanım, siz de kullanıyorsunuz- akülü tekerlekli sandalye, banyo sandalyesi... Sürekli oturdukları için tekerlekli sandalyede, sürekli oturanların yatak yaraları açılabilir basınç bölgelerinden dolayı. Havalı minderler var, sadece gazilere ödeniyor, sadece gazilere. Ya peki belden altında felç olan, bunu hissetmeyenler, 50 liralık bir minder, hiçbir özelliği yok 50 liralık minderin, inanın hiçbir özelliği yok. Bu havalı minderlere gaziler gibi hak sahibi olamazlar mı?

Bir akülü tekerlekli sandalyeye sahip olmak için şöyle bir kuralı var Sosyal Güvenlik Kurumunun. Ben kendimden şöyle kısaca örnek vereyim. Belden altımın felç olduğunu düşünelim, ellerim kollarım sağlam. Bana SGK ödenek vermiyor çünkü “Sen manuel tekerlekli sandalyeyle sosyal hayata katılım yapabilir misin?” diyor. Peki, ben size soruyorum: Sosyal hayata katılabilir miyim? Mümkün değil. Ülkemiz şartlarında da olsun, Avrupa’nın o güzelim caddelerinde, kaldırımlarında olsun, bir yerde

akülü sandalyeye benim ihtiyacım olacaktır. Ben bunu Sosyal Güvenlik Kurumunda bir toplantıda dile getirdiğimde doktor bey ve hakikaten elinde yetki olan doktor bey bana dönerek dedi ki: “Tüm engellilere...” Ben dedim ki: “Tüm engelliler değil, yürüme engellileri kastediyoruz.” “Peki, biz tüm yürüme engellilere akülü tekerlekli sandalye verirsek trafiğin hâlini düşünebiliyor musunuz?” dedi bana Bennur Hanım. Ben de dedim ki: “Trafiğin hâlinde bahsetmiyoruz, ben sosyal hayata katılımdan bahsediyorum.” Bu insanlar Sosyal Güvenlik Kurumundan alamadıkları akülüleri derneklerden, oradan buradan yardımla almaya çalışıyorlar, yok, muhtaçlık tespitine gidiyorlar.

Benim gibi, ben kızımın cam kemik hastası olması nedeniyle hak ediyorum ama devletin verdiği 2.500 lirayla hiçbir şey olmayacağını da biliyorum, aldığım akülünün hiçbir işe yaramayacağını biliyorum ve benim gibi insanlar ne yazık ki yurt dışından getirtmek zorunda kalıyorlar. İkinci el arabaya ben 3 bin lira para verdim, benim maaşım zaten 3 bin lira. Yeter ki... Çünkü kızıma uygun akülü bulmam lazım. Kızımın bedeni 25 yaşında ama bedensel olarak -cam kemik hastalarını bilirsiniz- çok küçükler, asansör düğmesine bile uzanamıyor. Bu nedenle yükselen bir akülü sandalyenin fiyatı Türkiye şartlarında 16 binden başlıyor, gece farı olan 16 binden başlıyor. Sosyal hayatı çok aktif bir genç kız, çok aktif bir kadın ve o nedenle çok daha farklı özelliklere sahip akülüye ihtiyacı var ama gelin görün ki SGK'nın klasik, standart tip adı verdiği akülüleri almak durumunda kalıyoruz.

Ha, bir de ne yapıyoruz? Eğer Bennur Hanım siz SGK yoluyla bir akülü sandalye almak isterseniz önce raporunuzu çıkartıyorsunuz, reçete yazdırıyorsunuz ve Bahçelievler SGK'ya gidiyorsunuz. “Depo mevcudiyetinde yoktur.” damgası bastırabilirsiniz eğer... Çünkü depoya iade edilmesi zorunlu malzemedir akülü, bireylerin vefatı hâlinde ailelerden onlar geri alınıyor. Türkiye şartlarındaki akülü standartlarını söyledim, kalitesini söyledim. Siz onlardan birini seçmek zorundasınız. Eğer “Ben bunu seçmiyorum, almam.” diyorsanız zaten SGK ödemeyi yapmıyor. Aldığınızı farz edelim. Öyle bir engelli kadın arkadaşımız var, “İnanın 1 kilometre gidemedim.” dedi. SGK'ya arızalı olduğunu bildirdiğinde de tamir edilmedi ve beş yıllık hakkını kaybetti. Bütün bunlara ilişkin bir çalışma yapılabilir, Sosyal Güvenlik Kurumuyla ilgili sorunlar başlı başına... Çünkü her biri hayat kalitenizi yükseltiyor.

Bunlardan biri şu an Bütçe Komisyonunda sanıyorum görüşülüyor, engelli maaşlarıyla ilgili... Yani kamuda olan haber böyle ama taslağa baktığımız zaman sadece yaşlılara yönelik diye biliyorum, muhtaçlık sınırının yeniden düzenlenmesiyle ilgili. Şunu merak ediyorum: Bu engelli maaşlarını da kapsayacak mı? Sadece yaşlıların muhtaçlık sınırına ilişkin bir düzenleme mi olacak? Eğer engellileri kapsamayacaksa gerçekten çok büyük hayal kırıklığı olacak. Benim okuduğum kadarıyla taslakta engellilerle değil, sadece yaşlılarla ilgili bir düzenleme geliyor.

Atamayla ilgili hususlar: Devlet Personel Başkanlığıyla bugün bir görüşme yaptım. Engelli ailelerinin, engelli kadınların, engelli çocuğu olan annelerin aile büyüklerinin yanında olma istekleri var. Bu bir kereye mahsus atama isteğiyle ilgili Danıştay iptal etti bu kararı. Zaten gerçekleştirilemiyordu da. Atamayla ilgili yeni düzenlemelere, ek desteklere ihtiyacımız var. Kadro ve teşkilat yapısı adı altında kurumlar muvafakat vermiyorlar ne yazık ki ve her kurum kendi başına bir yönetmelik yapmış durumda. Burada en kısıtlı olanı Aile Bakanlığının kendi atama yönetmeliğinden bahsetmek istiyorum. Kendi engelli olanlar için bile yüzde 80, yüzde 50'lik bir sınır yokmuş “Yüzde 50'nin üzerinde, ağır engelli olması gerekiyor.” diye. Bu konuda çalışılması gerekiyor.

Ve bir de engelli çocuğuna bakan annelerin erken emeklilikle ilgili bir konusu var biliyorsunuz ağır engelli olması şartıyla. Ağır engelli olanları evlatlık edinenler de aynı haklara sahip. Ama şöyle bir yazı geldi, bir başvuru geldi bana: Geçici bakım sözleşmesi yapılıyor evlat edinilmeden önce. Eğer çocuk ağır engelliye ve ne mutlu ona ki geri vermediyse -o anneye, ne mutlu ona- “Ben bu geçici bakım sözleşmesinin olduğu ilk andan itibaren böyle bir haktan yararlanamaz mıyım, erken emeklilik hakkından?” Ve bununla birlikte zaten ağır engellili annelere verilmiş olan bu erken emeklilik konusunun şöyle desteklenmesinin gerektiğine inanıyorum: Engel grubu yüzde 90'ın üzerinde olup

hakikaten bakıcı bulmakta zorlanan anneler var -ağır otizmliler, ağır serebral palsililer- bunlar için özel bir düzenleme acaba çok mu fazla olur? Engel oranı yüzde 90'ın üzerinde olan çocukların annelerine... Kendileri yüzde 90'ın üzerinde engelli olanlar on beş yılda emekli oluyorlar. Bu annelere de böyle bir hak tanınabilir mi? On beş yılda erken emeklilik gibi bir hak yani işten ayrılacaklarına, istifa edeceklerine, en azından on beş yılda erken emeklilik hakkı verilebilir mi diye düşünüyorum.

Engelli kadınlara yönelik alınacak konuyu yarım bıraktım. Hamilelikleri durumlarında normalde ikiz gebeliklerde verilen ilave iki haftalık bir izin var doğum öncesi ve doğum sonrası. İkiz gebeliklerde bunlara ikişer hafta ilave ediliyor, toplamda yaklaşık, yanılmıyorsam sekiz hafta oluyor; doğum öncesi ve doğum sonrası toplamda on altı hafta. Engelli anneler yani gebe kadınlar da bundan yararlanabilir. İlave olarak, yakında yine Hükümetimizin de imza attığı torba yasada çıktı, engelli çocuğu olan yani doğumda engelli çocuğu olan annelere yarı zamanlı çalışma ya da bu ilk bir yıl içerisinde tespit edildiyse böyle bir yarı zamanlı çalışma hakkı getirildi. Acaba engelli olan kadın anneler doğumdan sonra da bu haktan yararlanabilirler mi, yarı zamanlı çalışma hakkından bir yıllık süre boyunca yararlanabilirler mi?

Süt izinlerini kullanamıyorlar, şöyle kullanamıyorlar: Görme engelli kadınlar, bedensel engelli kadınlar zaten işten izin alıp ilk altı ayda iki buçuk saat, sonrasında bir buçuk saate iniyor; bu izinleri servis imkânı varsa eğer kullanabiliyorlar ama servis imkânı olmuyor çoğunluğunun. Bunlar için kurumlar izin vermiyorlar, inisiyatif konusunu yapmıyorlar bile. Toplamda kullanma gibi bir imkânları olabilir mi? Haftanın belli gününe bir yığılma şeklinde olabilir mi? Bu konu çalışılabilirse engelli kadınlar oldukça rahatlayacaklardır.

Sosyal medyada birçok anneye, birçok engelli kadına, birçok engelli bireye ulaşıyorum. Sorunlar o kadar çok ki hangi birinden bahsedeceğim. Ama önemlilerini seçtim, izah etmeye çalıştım.

Sayın vekilimin de dediği gibi, rapor olarak da sunarım, paylaşırım. Takipçisi olacağınıza eminim çünkü daha üniversitede, eğitimde yaşanan sorunlar var. Tabii ki hepsinin bir anda çözülmesi mümkün değil, makul zamanlarda, makul desteklerle birtakım şeylerin yapılması. Ve hakikaten bu incinebilir, dezavantajlı kesime, bizlere “Evet, yalnız değilsiniz.” Evet, bir alt komisyon da kuruldu; şu an araştırma komisyonunda engellilerle ilgili rapor yazım sürecinde görevliyim, bu benim için çok anlamlı ve beni takip eden insanlar için inanılmaz çok anlamlı. Her gün özel mesajlar, “Bugün ne yaptınız, bugün nasıl geçti gününüz?” diye. Yani bizden haber bekleyen insanlar var. Bu insanlara “Yalnız değilsiniz.”i iletmek istiyorum.

Böyle bir alt komisyonun kurulduğu haberiyle sevince boğulan, ağlayan arkadaşlarım oldu, engelli arkadaşlarımdan özellikle bu süt izniyle ilgili sıkıntı yaşayan. Süt izni hakkını hiç kullanmadı o kadın. Şu an çocuk 1 yaşında. Çünkü bedensel engel nedeniyle işinden servis dışında hiçbir imkândan yararlanamıyor, gidip gelemiyor. Toplam olarak da bir güne toplama konusunda da amir inisiyatif kullanmadığı için çocuk 1 yaşında ve anne bu izni kullanamadı.

Çok teşekkür ediyorum.

Samimi olduğunuza gerçekten inanıyorum. Bir anne olarak, bir engelli kadın annesi olarak çok teşekkür ediyorum, iyi ki varsınız, sağ olun.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz gerçekten. Çok anlamlı oldu bizim için.

Dediğimiz gibi bu Komisyon “sizler ve bizler” gibi diye ayracağım. Siz bir engelli annesi olduğunuz için, ben de bir engelli olduğum için genelliyorum. İnşallah güzel bir çalışmanın ürünüdür hep birlikte sağlıklı sıhhatle kullanabileceğimize inanıyorum.

Evet, sorusu olan var mı?

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Avukat Hanım gerçekten duygusal yönleri de olan ama gerçekleri de birçok şekilde ortaya koydu. Komisyon bunları değerlendirecektir diye düşünüyorum ben. Tabii, yapılacak çok iş var. Komisyonun, özellikle engellilerin erişilebilirlik sorunu Türkiye’nin çok çalışması gereken konuların başında. Yani, insanların, engelli ailelerin çocuklarının eğitimleri için bazen il değiştirdiklerini görüyoruz, bazen kilometrelerce gitmek durumunda kalıyorlar. Bir milletvekili olarak bana Osmaniye Düziçi’nden geçenlerde görme engelli bir vatandaş şöyle yazdı, dedi ki: “Ben çocuğumun eğitimi için Osmaniye’de bir yer bulamadım, Adana’ya gitmek durumunda kaldım.” Tabii ki bununla ilgili, erişilebilirlik gibi, pek çok sorun var. Zaten aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen en önemli olaylardan bir tanesi olarak -şu anda 13 milyona yakın bir engelli topluluğunun olduğunu düşünürsek- engelli bireylerin ailelerinde, özellikle babaların –erkek kadın eşitliğini dikkate aldığımızda- erkeklerin kadınları baş başa bıraktıklarını, hatta aile bütünlüğünün koptuğunu görüyoruz. Tabii, bunun en önemli nedenlerinden bir tanesinin ekonomik ve sosyal olduğunu düşünüyorum. Yani o engelli çocuğa bakma sorumluluğunu almak istemeyen kişilerde bu aile bütünlüğünün ciddi bir şekilde zarar gördüğünü düşünüyorum Türkiye’de, tabii, bu zaman zaman şiddeti de doğuruyor.

BAŞKAN – Nurettin Bey, biz bunları kendimiz tekrar paylaşırsınız. Direkt Ayşe Hanım’a soracağınız bir soru varsa onu alalım.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Benim soracağım soru şu: Bu özel eğitimle ilgili sizin bir öneriniz var mı? Yani özel eğitimde de büyük sıkıntılar var. Mesela yine tabii ki bununla bağlantılı ama özel eğitimde geçenlerde... “Bu sınavda da bayağı bir şikâyet vardı.” dediniz, ben de biliyorum ama onu açmadınız. Açabilir misiniz?

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI – “Özel eğitim” derken “engellilerin özel eğitimi”, bir de engelli bireylerin normal örgün eğitimde yaşadığı sorunlar olarak... Özel eğitimde diğer ülkelere, özellikle Avrupa ülkelerine baktığımız zaman bir otizmlili çocuğun aldığı haftada iki saatin yeterli olmadığını hepimiz de takdir edersiniz, bu konuda çok büyük sıkıntılar var. İlave uygulamaları var bir de Millî Eğitimin ve yakın zamanda ailelerin en büyük kâbusu hâline geldi; ailelerin tepkisi üzerine geri çekilen damar okuma sistemi var özellikle; sanıyorum mayıs ayı gibi tekrar gündeme gelecek bir sistem ve ailelerin kâbusu durumunda, uygulamada yaşanan sorunları görerek Millî Eğitim geri adım attı fakat tekrar gündeme alacak.

Eğitimde sorunlar şöyle: Düşünün, en basitinden e-YDS’ye giremiyorlar engelliler ama bunun için dün değil, evvelki gün ÖSYM’yle görüştüm, kendileri beni aradılar, erişilebilir bir bina yaptıklarını ve e-YDS’ye artık tüm engelli gruplarının girebileceğini söylediler. İşitme engelli bir bireyin, bir adayın tüm eğitim basamaklarında yaşadığı dezavantajlar yüzünden gramer yapıları bizim bildiğimiz gramer yapıyla bire bir değil, kelimelerin bire bir karşılığı yok. Üniversite sınavında öyle bir sistem kurulabilmeli ki...

BAŞKAN – Bununla ilgili çalışma var zaten, Türkçe işitme engelliler...

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI – Şöyle, beklenti şu aşamada aslında: Belki çok maliyeti olacak ilerleyen dönemlerde ama işaret diliyle soru sistemine geçilmiş olması lazım. İşaret dilinde Türkçe gramer, tek tip gramer öğretilse bile bu çok önemli yani o matematik sorularının... Yani görme engelliler açısından söylüyorum, ben çok üstün yetenekli olarak görüyorum görme engelli arkadaşlarımı çünkü bir kişinin okumasını duymaya çalışıyorsunuz ve problemi çözmeye çalışıyorsunuz. Okuyan kişi buna yetkin mi, değil mi, telaffuzu nasıl, şivesi nasıl yani çok büyük bir sıkıntı var burada. Sırf işaretleyicideki hata veya okuyucudaki hata yüzünden sınavlarda başarısız olan o kadar çok görme engelli arkadaşımız var ki, bunlar olabilir. Ve hep açık liseye gitmek zorunda bedensel engelliler, yine, görme engelliler, işitme engelliler de öyle çünkü yakın yerde lise olsa da kaldırımlar uygun değil, git gel büyük sorun, servisler uygun değil.

Bakın, servislerle ilgili çok güzel yasamız var, erişilebilirlikle ilgili çok güzel hükümlerimiz var. 2005 yılında -çok rica ediyorum, erişilebilirlikten bahsetmedim- çıktı, yedi yıllık süre verildi, dediler ki: “Özel alanlar yani umuma açık yerler, okullar, hastaneler her yer erişilebilir olsun, bunun için yedi yıllık süre veriyoruz.” Yedi yıllık sürenin bitimine birkaç gün kala Mecliste son anda bir yasa çıkıyor ve Cumhurbaşkanımız jet hızıyla onaylıyor 2012’de, üç yıl daha uzatılıyor ama üç yıl da bitti, 2015 Temmuzunda bitti. Ne olur bunun takipçisi olun. Yani otobüsler bizim için çok önemli, yoksa işe gidemiyoruz, atansak bile gidemiyoruz. Kızımın bir bakanlığa atandığını düşünelim, mümkün değil gitmesi yani hak kaybına uğrayacak. Sadece kızım için değil, kaldırımın bir başından eğer çıkma yeriniz varsa çıkıyorsunuz, inme yeri yoksa geri dönüyorsunuz. Bu kadar şeyler ki...

Ve insanların eğitimsizliği... Şoförün geçen gün söylediğini ben size söyleyeyim mi? Önce 65 yaş biniyor, peşinden engelli bir çocuk ile annesi biniyor ve halk otobüsü şoförü –ne olur affedin beni- o kadar yolcunun içerisinde “Lanet olsun size bu hakkı verenlere.” diyor. Yani Mavi Masayı aradım, halk otobüsüyle ilgili olan odayı aradım, ne olur eğitim verin dedim. Ankara Kent Konseyi Engelliler Meclisinde eğitimden sorumlu üye oldum ve büyük mücadele ettim oraya girmek için, sandım ki bir şeyler yapabilirim, hiçbir şey yapamadım. Ve ilk başta götürdüğüm proje şoförlere eğitim verilmesiydi; mutlaka hepsi eğitilmiş ama engellilerle iletişim nasıl olur, nasıl davranılmalı, bunlara eğitim vermek için... Ama ne yazık ki önümüz hep kapandı ve şimdi şu an görevimi sonlandırdım ben de. Ya, bunlar o kadar önemli şeyler ki.

Eğitimin her basamağında, ana sınıfından itibaren sorun yaşıyoruz. Yeter ki bizi dinleyin, bizler sahadan gelen insanlarız yani hakikaten, arkadaşlarımız da öyle, bire bir yaşıyorlar.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Merhaba.

Ben bu Komisyonun üyesi değilim ama Sağlık Komisyonu üyesiyim.

Tabii, ilgimi çeken ve ilgilendiğim bir konu. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcılığım döneminde engelli haklarıyla ilgili parti politikasını yürüten birisiyim. Şimdi, tabii, yıllardır... Çok teşekkür ediyorum her şeyden önce, bir alt komisyona havale edilmesi ve burada sosyal tarafların dinlenmesi çok değerli; burada birçok şeyi öğreniyoruz, görüyoruz.

Önemli olan buradaki yaşanan sorunların, problemlerin, tespitlerin Meclis Genel Kuruluna gelerek bu sorunun çözümü için irade ortaya koymaktır. Meclis Genel Kurulu çalışmalarında bunları elbette ki hep beraber dile getireceğiz ama bundan önce, 24’üncü Dönemdeki çalışmalara bir baktığınızda, ana muhalefet partisi olarak sayın konuşmacılarımızın birçok konuyu yasal düzenleme olarak Mecliste dile getirmesine rağmen, iktidar tarafından reddedildi. Bu, siyaset malzemesi yapılmayacak bir sorun. Türkiye’deki bu engelli haklarının, sorunlarının çözülmesi, bu hepimizin yurttaşlık görevi her şeyden önce ve bu Mecliste bulunmamızın temel sebeplerinden biri de sosyal ihtiyaca cevap verecek yasal düzenlemeler yapmaktır. Doğal olarak, umut ediyorum ki buradaki bu tespitlerin, bu konuşulanların, bu taleplerin Mecliste de... Çünkü, biz, ana muhalefet partisi olarak şimdiye kadar getirmiş olduğumuz ve engellilerimizin sorunlarını, problemlerini belki biraz daha ortadan kaldıracak düzenlemelerin, ana muhalefet partisi getirdi anlayışıyla, AKP tarafından reddedildiğini biliyoruz. Umuyorum ki bunları siz getirin, biz de bir muhalefet partisi olarak sizi yürekten destekleyelim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Rica ederim, ben teşekkür ederim öncelikle katıldığınız için.

Ana muhalefet partisi olarak biliyorsunuz, bizde 1923'te cumhuriyet kuruldu ve 2005 yılına kadar hiçbir şekilde "özürlüler yasası" adı altında hiçbir kanunumuz yoktu ta ki 2005 yılına kadar. Ben de şunu soruyorum hemen: 1923'ten 2005 yılına kadar acaba hiç mi engellimiz yoktu, hiç mi dezavantajlı grubumuz yoktu? Bu kadar hükümet geldi geçti ancak AK PARTİ'yle birlikte bu kadar refaha ulaşan bir dezavantajlı grup üyesi olarak görüyorum kendimi. 1996 yılında trafik kazası geçirerek ben engelli oldum. 1996 yılındaki SGK'yı da biliyorum yani partimizin bize ya da Hükümetimizin bize şimdiye kadar neler gösterdiğini, ne kadar büyük bir refahın içerisinde olduğumuzu çok iyi biliyorum, gayret ediyoruz. Tabii, bunun çok önemli bir alt komisyon olduğuna inanıyorum, dolayısıyla bu yüzden bu alt komisyon kuruldu. İnşallah, hep birlikte beyin fırtınası yaparak çok daha güzel günlere hep birlikte ulaşacağımıza inanıyorum.

Çok teşekkür ediyorum tekrar.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) - Ben teşekkür ediyorum da yalnız o fikrinize katılmıyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben de bir şey söyleyebilir miyim?

ANKARA BAROSU ENGELLİLER KURULU TEMSİLCİSİ ARZU ŞENYURT AKDAĞ – Benim konuşmam başlamadan ben ayrılmak durumunda kalacağım birazdan.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Evet, evet. O yüzden bu tartışmaya hiç girmeyelim yani kimse parti güzellemesi lütfen yapmasın yani ne muhalefet güzellemesi yapalım ne iktidar güzellemesi yapalım. Burada çünkü hakikaten sorun çözmek istiyorsak bir şekilde var olan sorunları zaten dile getiriyor arkadaşlar. Yani demek ki çözülmemiş olanlar var, ister 2005'te çıksın ister şurada başlasın ister 2023'te başlasın.

BAŞKAN – Yok, ben Yakup Bey'in söylemi doğrultusunda cevap vermek istedim, yoksa hep birlikte beyin fırtınası yaparak...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hani mümkünse buna girmeyelim.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Şimdi, çok özür diliyorum Sayın Vekilim, ben burada parti güzellemesi yapmıyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır, "Siz yaptınız." demedim.

BAŞKAN – Siz yaptığınız için ben yaptım.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Şimdi, bizim, 24'üncü Dönemde -burada ben size liste olarak verebilirim bunlarla ilgili, olmadı- iktidar partisinin bu konudaki eksikliklerini dile getirdim.

Kaldı ki size katılmıyorum, yasal bir kanun olmaması demek engellilerle ilgili yasanın olmaması anlamına gelmez. Buyurun, Sosyal Güvenlik Kurumunun yasal düzenlemelerine bakın 1923'ten günümüze kadar, engellilerle ilgili ne kadar yasal düzenleme olduğunu görürsünüz.

BAŞKAN – Elbette görebilirsiniz.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Ama "Sizin olmadı." demek...

BAŞKAN – Neyse, konumuz bu değil Yakup Bey, biz devam edelim.

Üçüncü konuşmacı...

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Yani, sanki 1923'ten günümüze kadar o kadar hükümet geçti...

BAŞKAN – Kanun yok Yakup Bey.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – ...Türkiye Cumhuriyeti'nde engelli haklarıyla, engellilerin sorunlarıyla ilgili yasal düzenlemeler yoktu, siz geldiniz 2005 yılında çözdünüz; bu da haksızlık.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çıkmamış Bennur Hanım, baksanıza, söylüyor arkadaş işte.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Doğru değil yani.

BAŞKAN – Yapılanları da görürsek...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – 2011’de de üç yıl ertelenmiş falan.

BAŞKAN – Tamam, çıkmayanlar vardır mutlaka, doğru.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yani, o yüzden biz şu andaki gerçekleri konuşalım.

BAŞKAN – Çıkmayanlar da var ama biz gayretli bir şekilde çalışıyoruz. Benim söylemim de yadsınmayacak kadar büyük bir gerçek ve bunun içinde yaşayan biriyim. Ben 1996 yılında trafik kazası geçirdiğimde SGK’nın ne hâlde olduğunu biliyordum. Şu anda bu konuşmanın platformu bu değil, şu anda biz konuklarımızı dinliyoruz.

Siz bu söylemde bulunduğunuz için ben de size cevap vermiştim.

Evet, üçüncü konuşmacımızı hemen dinleyelim.

Arzu Hanımcıgım...

ANKARA BAROSU ENGELLİLER KURULU TEMSİLCİSİ ARZU ŞENYURT AKDAĞ – Böyle bir atmosferde başlamayı hiç dilememiştim doğrusu.

Şöyle: Ben, tabii, televizyondan hep böyle komisyon şeylerini izlediğim zaman... Hani tanık olduk, bu da bir deneyim oldu diyelim bizim açımızdan.

Şuradan başlamak belki doğru: Gerçeklikleri tespit etmek çok önemli; tabii, gerçeklikleri tespit ederken hani olanı da olmayanı da biz... Hani hep sivil toplum olarak az önce, buraya gelmeden önce arkadaşlarla da aslında her 2 sayın vekilin de bahsettiği mevzuları dile getirerek buraya geldik çünkü gerçekten iyi şeyler de oluyor ama gerçekten kötü şeyler de oluyor ya da durağan diyeceğimiz ya da hiç bir tık ilerlemediğimiz konular da oluyor. Yani dolayısıyla, bizim sizlerle buluşmaktaki temel muradımız nasıl... Hani iktisatta “Sınırsız ihtiyaçların sınırlı kaynaklarla çözülmesi yöntemidir.” tanımı vardır ya, şimdi biz de onu şöyle niteliyoruz: Gerçekten çok fazla sorun var, kaynaklar sınırlı, ön yargılar var, açmazlarımız var; nasıl olur da bugüne kadar devasa hâle gelmiş bu sorunları çözebiliriz, buradan başlamak gerektiğini düşünüyoruz.

Kendimi de tanıtayım, avukat olarak şu an profesyonel yaşamımı sürdürüyorum. Doğuştan görme engelliyim ve doğuştan görme engelli olunca eğitimden istihdama, sağlıktan sosyal yaşama hayatın birçok aşamasında bu engelli olma durumundan kaynaklı olarak hep bir hak hukuk mücadelesi içerisinde ön yargılarla, yaklaşımlarla ve insanların davranışlarıyla, politikalarla muhatap olmuş bir bireyim. Okul sürecinden iş sürecine kadar -aslında belki saksak sabahı bulacak- çok çok çeşitli sorunlarla bir aradayız ki benden önceki -sizin alışageldiğiniz terimle- hatipler çok da güzel izah ettiler; Gizem Hanım olsun, Ayşe Hanım olsun, sorunu aslında özetlediler.

Benim aslında biraz daha belki altını çizmekte yarar gördüğüm bir konu: Engellilikle ilgili aslında farklı şeyler söylemek lazım. Yani engellilik meselesi bugüne kadar her gündeme geldiği noktada bir yardım anlayışı, maalesef, hep gündeme geldi. 5378 sayılı Kanun, aslında Türkiye’de gerçekten bir şey yarattı. Yani o kanundan sonra başlayan... Ben, zaten, bir 5378 sayılı Kanun, Engelli Hakları Sözleşmesi; bir de bizim sarı çizgiler diyorum. Sarı çizgiler, sivil toplum olarak gerçekten bugüne kadar yaratamadığımız farkındalığın yüzde 15’ini yarattı diyeyim size çünkü o sarı çizgileri gören insanlar -ki biz onu da eleştiriyoruz bazen “Ya, kaygan oluyor, işte, kesik kesik oluyor. Burayı doğru düzgün yapmamışlar.” falan diye ama- sokaktaki vatandaş o sarı çizgilerle bir mesaj aldı, dedi ki: “Evet, burada demek ki bir kör birey bastonuyla gidebilecek.” Ondan önce, Gizem Hanım’ın bahsettiği gibi, bize -hâlâ daha gerçi oluyor ama- çok çok sıklıkla “Sahibin yok mu? Sen niye sahipsiz sokağa çıktın?

-ki ben üniversite öğrencisiyim, otobüsten iniyorum- Bu saatte senin sokağa sahipsiz bırakıldığına inanamıyorum.” gibi... 1994’lü, 1995’li yıllarda öğrenciydim ben. Şimdi, bu sarı çizgilerden sonra, biraz gülümseten bir örnek olması açısından söylemek istiyorum, bir farkındalık oldu.

Dolayısıyla, şu çok önemli bizim açımızdan: Yani hem birey olarak hem de sivil toplum olarak, artık yardım temelli anlayış konusunda bir yeter demek istiyoruz çünkü ben birçok engelli sivil toplum kuruluşundayım -işte Ankara Barosu, görme engelli dernekleri, Engelli Kadın Derneği olmak üzere- temel amacımız şu: Engelli bireyler, ayrımcılığa uğruyor, şiddete maruz kalıyor, evet, ama engelli bireyler temel insan haklarından eşit ve tam yararlınsın. Biz yardım ya da... Tabii ki özel önlemler olacak, tabii ki birtakım süspansiyonlar olabilecek ama devletlerin temel görevi şudur: Bir sorun karşısında, özellikle uluslararası insan hakları belgeleri, Anayasa’mız ve çeşitli kanunlarımız şunu öngörmeli ya da görüyor: Temel birtakım sorunlar hangi kaynaklarla çözülecek, nasıl çözülecek? Bizim bu konuda bir planımızın olması lazım. O kadar çok sorun ve o kadar çok ayrımcılık pratiği var ki.

Şimdi, bizim, kurulmuş olan “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” isminde bir Bakanlığımız var. Bu Bakanlık bünyesinde birçok sorunumuzun çözülmesi bekleniyor. Dolayısıyla, bu Bakanlığın çok güçlendirilmesi lazım. Erişilebilirlik komiteleri ve komisyonları var. Peki, bu komisyonlar yeterince çalışıyor mu örneğin ya da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bir yaptırım gücü var mı? Şimdi, kurumlarla yazıştıklarını biliyoruz. Orada arkadaşlarımız var, zaman zaman gidiyoruz, danışmanlık veriyoruz oraya da, o Bakanlığa da. Ama kurumları bize şikâyet ediyorlar, diyorlar ki: “İşte YÖK şunu yaptı, o onu yaptı, bu bunu yaptı.” Dolayısıyla, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının belki ihtisaslaşma yolunda giderek güçlendirilmesi gerekiyor. Bugün burada konuşulan birçok konu, aslında o Bakanlığın çalışma alanı içerisine girmesi gereken konu.

Şimdi, şeye gelmek istiyorum, engelli kadınlarla ilgili kurulan bu Komisyon gerçekten bizim açımızdan çok kıymetli, defalarca bu belirtildi zaten. Engelli kadınların spesifik sorunlarını artık birlikte Türkiye gündemine taşıyalım. Zaten bu konuda çalışan Engelli Kadın Derneği, barolar ve çeşitli sivil toplum kuruluşları var. Meclis bünyesinde bu Komisyonun oluşturuluyor olması çok önemli bizim açımızdan çünkü bugüne kadar bu engelli kadın meselesi ne kadın örgütlerinde ne de engelli örgütlerinde işlenir ve çalışılır bir konu değildi maalesef. Dolayısıyla, biz, bunu çok kıymetli buluyoruz ve siyasi mülâhazaların üzerinde ve gerçekten engelli kadınların insan haklarına yaraşır bir yaşam sürdürebilmeleri için, ayrımcılıktan uzak, eşit bir birey olabilmeleri için birtakım önerilerimiz var. Bunu her platformda sunabiliriz, yazılı, sözlü, sanal, manuel, istediğiniz gibi ama çok somut öneriler olduğu zaman çalışmalar çok kıymetli oluyor. Yani örneğin biz şunu bilmiyoruz: Yani Türkiye’de ne kadar engelli kadın var? Türkiye’de ne kadar engelli birey var? Dünya Sağlık Örgütünün yaptığı ölçekleme sisteminden yararlanarak biz bunu çarpıyoruz, bölüyoruz, eşittir diyoruz öyle buluyoruz. Dolayısıyla, hani “Veri, veri, veri...” diyoruz ya, bu veriler niye önemli? Kamu politikalarını oluşturabilmek ve planlama yapabilmek için bu veriler çok önemli. Ne kadar engelli kadın var, ne kadar görme engelli var, ne kadar işitme engelli var ve temel ihtiyaçlar ne? Çünkü, her engel grubunun gereksinimleri çok farklı; dolayısıyla, siz, engellileri bir prototip içerisine koyup hizmetleri de genel programlarsanız farklı ihlallere yok açmış olabilirsiniz.

Şimdi, bugün “evrensel tasarım” diye bir ilkemiz var. Örneğin, çok kısa bir örnek vermek istiyorum: Engelli bir kadın jinekolojik muayene masasına gittiği zaman, özellikle fiziksel engelliyse, muayenesini olamıyor. Neden? Çünkü Türkiye’deki jinekolojik muayene masaları tamamıyla o masaya tırmanabilen, fiziksel engeli olmayan kadınlar için dizayn edilmiş ama Avrupa’da, özellikle İngiltere’de, bu tarz masaların çok yaygınca kullanıldığını biliyoruz. Çok mu maliyetli bir şey jinekolojik muayene masalarını basamaksız değil de basamaklı yapmak? Bunların hepsinin aslında doğru programlama, doğru planlama ve bilinçli uzmanlarla çalışmaktan geçtiğini düşünüyoruz.

Temel çözüm ne? Kararlar alınırken, hizmetler tasarlanırken, kanunlar yapılırken, komisyonlar çalışırken engelli bireylere -bugün engelli olur, yarın başka bireyler olur, işte ayrımcılığa uğrayan diğer gruplar olur, çocuklar olur, kadınlar olur, LGBT bireyler olur- hizmetler tasarlanırken ve kararlar alınırken o gereksinim gruplarıyla, sürekli temas hâlinde bulunularak karar süreçlerine dâhil edilirse hizmetler yanlış programlanmamış olur, kararlar yanlış alınmamış olur ve dolayısıyla, gerçekten daha yaşanılabilir bir ülke olur diye düşünüyoruz.

Biz her türlü iletişime ve iş birliğine açığız. Yani sizlerle, gerçekten, burada bugün birlikte olmak -hep böyle klasik ve romantik cümleler kurulur ama- çok önemli bizim açımızdan çünkü biz Bennur Hanım gösterilince aday olarak Bursa'dan çok sevinmiştik. Yani gerçekten, engelli bir kadının Meclise giriyor olması bizim açımızdan, engelli kadınlar açısından çok önemli. Ve kendisine de bundan sonra engelli kadınlarla birlikte bu sorunun görünür ve bilinir olması yolunda başarılar diliyoruz çünkü şeyi biz çok seviyoruz ve takip ediyoruz; genelde muhalefet milletvekilleri çok yapıyorlar ya, böyle, hani basın toplantısı yapıyorlar ya vekiller, işte atıyorum güncel bir konuyla ilgili, çıkıyorlar, basın açıklaması yapıyorlar, basın toplantısı yapıyorlar falan. Dolayısıyla Bennur Hanım'ın da böyle arada basın açıklaması yaparken, özellikle engelli kadınlarla ilgili meselelerde bu meseleyi sahiplenmesi bizim açımızdan çok kıymetli olacak.

Çok teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz gerçekten, güzel dilekleriniz için de ayrıca tekrar teşekkür ediyorum.

Arkadaşımıza sorusu olan var mı?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben de -soru değil- sadece teşekkür etmek istedim bugün bizi aydınlatığınız için. Belki benden önce aydınlanmış olanlar vardır ama ben yeni şeyler de öğrendim. O anlamda, hakikaten katılımınız çok değerli.

Ben Genel Kurula ve İstanbul'a dönmek zorunda olduğum için ayrılacağım. Bilmiyorum bitiriyor muyuz ama müsaadenizi rica edeceğim.

BAŞKAN – Eğer söyleyecek bir şeyiniz varsa ve eğer söylenmesi gereken, sorusu olan, eklemek istedikleriniz...

ENGELLİ KADIN DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV. GİZEM TANAY AKSAÇ – Ben bir şey eklemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

ENGELLİ KADIN DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV. GİZEM TANAY AKSAÇ – Ben de yani, kendi adıma ve temsil ettiğim grup adına, aslında KEFEK'e teşekkür etmek istiyorum. Çünkü biz KEFEK'ten daha önce Gökalep Bey'le tanışmıştık. Kadına yönelik şiddetle ilgili bir toplantıda biz bir sunum yapmıştık. Onun üzerine kendisi Komisyon Başkanına bunu ileteceğini söylemişti. Daha sonraki bir toplantıda karşılaştığımızda da bir alt komisyon kurulacağını ve bizi de davet edeceklerini söylemişlerdi.

Sonrasında alt komisyon kuruldu ama burayla ilgili, hani, nasıl bir çalışma olacağı konusunda tam, net bilgiler bize gelmemişti ve bazı duyumlar üzerine de biz de -belki çoğunuz biliyorsunuzdur- Twitter'da “Engelli kadın vardır.” “hashtag”i altında bir hesap açtık ve orada da KEFEK'i de etiketleyerek “Engelli kadın vardır. ‘Türkiye’de engelli kadın sorunu yokmuş.’ diyorlar, bir de bize sor.” gibi şeyler yazdık. Ertesi sabah kalktığımızda da KEFEK aynı “hashtag” altında bir yazı yazmıştı işte toplanacağına dair.

Ben şunu söylemek istiyorum: Biz bu yöntemi kullandık ve KEFEK de bunu gördü, sivil toplumun burada olmak istediğini, sesini duyurmak istediğini gördü ve bizi davet etti. Bu açıdan Komisyona teşekkür etmek istiyorum çünkü demokratik olan ülkelerde veya demokratik olduğunu iddia eden ülkelerde sivil toplumun mutlaka ki kamu politikalarını eleştirip etkileme görevi vardır. KEFEK'e de bizim bu çıkışımızı veya talebimizi ciddiye alıp bizi buraya davet ettiği için teşekkür etmek istiyorum.

BAŞKAN – Rica ederiz.

Şimdi, öncelikle şunu söylemek istiyorum: Alt komisyonlar kurulurken, evet, bununla ilgili olarak benim böyle bir alt komisyon kurulması konusunda talebim olmuştu Komisyon Başkanımıza. Çok enteresandır ki aynı şekilde Filiz Hanım da bununla ilgili bulunmuş.

Fakat şöyle düşünüyordum ben açıkçası: Engellinin kadını erkeği olmaz, engelli mutlaka aynı sorunları yaşıyordur düşüncesi içerisindeydim açıkçası. Fakat, ben özellikle sizleri dinleyip sizlerin sorunlarını dinlemek istedim ki aradaki farkı görebilmek adına. Evet, bununla ilgili olarak bir açığımız, eksiklerimiz varsa burada beyin fırtınası yaparak diğer Komisyon üyeleriyle birlikte tabii ki bunu giderebilmek için elimizden gelen çalışmayı yapacağız. Bunun kuruluş amacı da buydu.

İyi ki sizler de varsınız. İşin mutfağında olan sizler bizi daha iyi yönlendireceksinizdir. Biz de o kanala doğru çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Geldiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben de çok teşekkür ediyorum ayrıca arkadaşlarımızı davet ettiğiniz için. Yani bunu yerinde dinleyip de Komisyonun işlevi konusunda karar verme konusunda demokratik yaklaşımınız için de ayrıca teşekkür ederim.

BAŞKAN – Rica ediyorum.

Bu arada, hemen bitirmemiz gerekiyor.

Toplantıyı kapatıyorum.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Kapanma Saati: 15.57

